

6 Μαρτίου 2013

70 χρόνια από την ματαίωση της πολιτικής επιστράτευσης

ΠΟΣΟ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΕΙΝΑΙ Η ΜΗ ΒΙΑ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΥΠΑΚΟΗ

Ομιλία Πάνου Τριγάζη

Η ιδέα για τη σημερινή εκδήλωση-συζήτηση, με αφορμή τα 70 χρόνια από την ματαίωση της πολιτικής επιστράτευσης των ναζί το 19743, ανήκει στον Γιάννη Παρασκευόπουλο και είμαι ιδιαίτερα ευτυχής που συμμετέχω ως ομιλητής με την ιδιότητά μου ως αντιπρόεδρος της Κίνησης Πολιτών κατά του Ρατσισμού.

Είναι ευκαιρία η συζήτηση αυτή να θυμηθούμε και να τιμήσουμε τη μεγάλη εκείνη νίκη του λαού της Αθήνας κόντρα στο φασισμό και τις δυνάμεις κατοχής, η οποία επιτεύχθηκε με τη μαζική λαϊκή κινητοποίηση.

Να θυμηθούμε, επίσης, ότι κινήματα μη βίας και πολιτικής ανυπακοής (civil disobedience) αναπτύχθηκαν σε διάφορες ιστορικές περιόδους, διεθνώς και στη χώρα μας.

Μεγάλες προσωπικότητες, όπως ο Γκάντι, ο Ράσσελ, ο Αϊνστάιν, ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ πρωταγωνίστησαν σε τέτοια κινήματα, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρξαν νικηφόρα.

Σύμφωνα με τον μεγάλο θεωρητικό της Νομικής επιστήμης **John Rauls**, ο οποίος υπεραμύνθηκε των δράσεων πολιτικής ανυπακοής, ***η πολιτική ανυπακοή είναι μια δημόσια, μη βίαιη και συνειδητή παράβαση του νόμου που αναλαμβάνεται με σκοπό την αλλαγή των νόμων ή των κυβερνητικών πολιτικών.***

Ο όρος πολιτική ανυπακοή διατυπώθηκε από τον Αμερικανό **Ντέιβιντ Θορό** το 1848.

Όπως ήδη ειπώθηκε από τους προλαλήσαντες ιστορικούς, το 1943 ήταν μία πολύ σημαντική χρονιά για το αντιστασιακό κίνημα του Ελληνικού

λαού κατά της ναζιστικής κατοχής. Στις 23 Φεβρουαρίου 1943 ιδρύθηκε η ΕΠΟΝ, η Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων και μία ημέρα μετά πραγματοποιήθηκαν απεργίες εργατών, υπαλλήλων και καθηγητών στην Αθήνα για την επιβίωση και τη ματαίωση της πολιτικής επιστράτευσης. Ακολούθησε ακόμα μία ειρηνική διαδήλωση του λαού της Αθήνας με αφορμή την κηδεία του ποιητή Κωστή Παλαμά στις 28 Φεβρουαρίου 1943.

Οι αγώνες κατά της πολιτικής επιστράτευσης των ναζί, κορυφώθηκαν στις 5 Μαρτίου 1943, με μεγάλες απεργίες εργαζομένων και διαδήλωση 200.000 λαού, όπως γράφει στο βιβλίο του για την Εθνική Αντίσταση ο Ευάγγελος Μαχαίρας [«50 χρόνια μετά», εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1995].

Με άλλα λόγια, η Εθνική Αντίσταση δεν ήταν μόνο ο ένοπλος αγώνας, που έκανε ο ΕΛΑΣ και τμήματα της ΕΠΟΝ, αλλά και ο ενωμένος μαζικός λαϊκός αγώνας που είχε πάρει πολλές μορφές από την αρχή της κατοχής. Ας θυμηθούμε ότι το 1943 είχε ήδη κερδηθεί ο ειρηνικός αγώνας του ΕΑΜ κατά της πείνας και, όπως έλεγε ένα από τα πιο γνωστά αντιστασιακά τραγούδια

«Το ΕΑΜ μας έσωσε από την πείνα
Θα μας σώσει κι από σκλαβιά»

Όπως προανέφερα, υπάρχει πλούσια παγκόσμια εμπειρία κινηματικών δράσεων μη βίας και πολιτικής ανυπακοής και η εμπειρία αυτή μας βοηθάει να απαντήσουμε σε ερωτήματα του τύπου: μήπως η μη βία σημαίνει παθητικότητα, έλλειψη πνεύματος ριζικής αμφισβήτησης, άρνηση της επανάστασης;

Κινήματα μη βίας και πολιτικής ανυπακοής υπήρξαν πολλά πέραν του Ατλαντικού, αλλά και στην Ευρώπη από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο.

Μία από τις σημαντικές μορφές πολιτικής ανυπακοής είναι η άρνηση στράτευσης για λόγους συνείδησης και συμμετοχής σε πολέμους. Για παράδειγμα, ο γνωστός φιλόσοφος Μπέρτραντ Ράσελ, εκ των πρωτεργατών του παγκόσμιου και του ευρωπαϊκού αντιπυρηνικού κινήματος, είχε αρνηθεί να πάρει μέρος στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο ο ίδιος και συμμετείχε στην καμπάνια «No Conscription», που είχε τότε αναπτυχθεί κάτι που του είχε στοιχίσει την εξάμηνη φυλάκιση στις φυλακές του Μπρίξτον.

Ας μην ξεχνούμε ότι και η αντίθεση στον πόλεμο του Βιετνάμ πήρε τη μορφή και της άρνησης στράτευσης από χιλιάδες νέους των ΗΠΑ. Αλλά και

σήμερα υπάρχει στο Ισραήλ σημαντικό κίνημα των νέων που αρνούνται να πολεμήσουν και να υπηρετήσουν στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη.

Σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητα των κινημάτων μη βίας, ας θυμηθούμε ότι ηγέτες τέτοιων κινημάτων υπήρξαν ο Μαχάτμα Γκάντι και ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ. Και όλοι γνωρίζουμε ότι ο πρώτος κλόνησε συθέμελα, με την δράση του, την κραταιά Βρετανική αυτοκρατορία και πέτυχε την απελευθέρωση της μεγάλης χώρας του το 1947, δηλαδή τη νίκη μιας ειρηνικής επανάστασης. Ο δεύτερος, ξεκίνησε με το μαζικό μποϊκοτάζ στα λεωφορεία (που είχαν χωριστές θέσεις για μαύρους και λευκούς στην Αλαμπάμα) το 1955 και στη συνέχεια η δράση του εξαπλώθηκε σε παναμερικανικό επίπεδο, ενώνοντας μαύρους και λευκούς και πετυχαίνοντας σημαντικές νίκες.

Για να επιστρέψουμε, όμως, στα δικά μας, ας θυμηθούμε ότι το κορυφαίο σύμβολο πολιτικής ανυπακοής από την αρχαιότητα ήταν η Αντιγόνη. Αλλά και πριν 50 χρόνια, η πραγματοποίηση από τον Λαμπράκη της πρώτης Μαραθώνιας Πορείας Ειρήνης (21 Απριλίου 1967), που είχε απαγορευθεί από την τότε κυβέρνηση Καραμανλή, ήταν μια μεγάλη πράξη πολιτικής ανυπακοής.

Υπάρχουν, όμως, και πιο πρόσφατα παραδείγματα, όπως το άνοιγμα της παραλίας του Ελληνικού από τη Δημοτική Αρχή και τον Δήμαρχο Κώστα Κορτζίδη, η κατάληψη του χώρου στον Υμηττό (πρώην νταμάρια) για την δημιουργία του «Θεάτρου Βράχων», από τους Δημάρχους Βύρωνα (Δ. Νικολαΐδης) και Υμηττού (Ανδρέας Λεντάκης), όπως και οι καταλήψεις του Σκοπευτηρίου της Καισαριανής από τους Δημάρχους Παν. Μακρή και Θαν. Μπαρτζώκα και Σπ. Τζώκα.

Τέλος, οι κινηματικές δράσεις πολιτικής ανυπακοής διεθνώς έχουν εδώ και πολλές δεκαετίες τη δράση του Πράσινου κινήματος, που γνωρίζουμε πολύ καλά από τις περικυκλώσεις των πυρηνικών βάσεων και των πυρηνικών εργοστασίων και από τον απόπλου πλοίων της Greenpeace για την παρεμπόδιση των γαλλικών πυρηνικών δοκιμών στο Ν. Ειρηνικό.